

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Т.в.о.ректора
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Наталія Муранова
_____ 2022 р.

ВИСНОВОК

*Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Шабали Юлії Анатоліївни на тему: «Професійний розвиток
учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної
середньої освіти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні
науки»*

ВИТЯГ

з протоколу №7.1/2022 засідання кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
від 27.09.2022 року

Присутні: зав. кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєчий на засіданні – *Просіна О. В.*, члени засідання: доктор філософії, професор – *Кириченко М. О.*, доктор педагогічних наук, професор – *Сорочан Т. М.*, доктор педагогічних наук, професор – *Пуховська Л. П.*, доктор педагогічних наук, доцент – *Самойленко О.О.*, кандидат педагогічних наук, доцент – *Скрипник М.І.*, кандидат філософських наук, доцент – *Ілляхова М.В.*, кандидат педагогічних наук, доцент – *Кравчинська Т. С.*, кандидат педагогічних наук, доцент – *Маршицька В. В.*, старший викладач – *Мирошніченко О.О.*, старший викладач, секретар засідання – *Волинець Н. П.*

Рецензенти: *Сидоренко Вікторія Вікторівна* – доктор педагогічних наук, професор, директор Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України; *Кравчинська Тетяна Сергіївна* – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Запрошені: доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти і права ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України – *Рябова З. В.*

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки кафедри Шабали Юлії Анатоліївни на тему «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Науковий керівник – Сорочан Т. М., доктор пед. наук, професор, директор ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

ВИСТУПИЛИ:

Просіна О. В., головуєча на засіданні кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, яка повідомила про подання на фаховий семінар дисертації Ю. А. Шабали «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» на предмет обговорення та рекомендації її до захисту.

Дисертація виконувалась на кафедрі філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 12 від 21.11.2016 р.) та на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол № 1 від 31.01.2017 р.).

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» ЦПО НАПН України (державний реєстраційний номер 0117U002380).

Дисертаційне дослідження виконане під керівництвом Т. М. Сорочан, доктора педагогічних наук, професора, директора ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

СЛУХАЛИ: З доповіддю виступила здобувач Ю. А. Шабала про результати дослідження з проблеми «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти».

Здобувач Ю. А. Шабала: Вельмишановна пані головуєча, члени кафедри філософії і освіти дорослих, рецензенти, всі учасники засідання, дозвольте представити наукові результати дисертаційного дослідження «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки» та обговорити на засіданні профільної кафедри філософії і освіти дорослих/міжкафедрального семінару/з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Науковий керівник – Сорочан Т. М., доктор пед. наук, професор, директор ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Актуальність теми дослідження. В умовах нових соціальних та освітніх трансформацій професійний розвиток учителів початкової школи є одним із основних завдань у процесі забезпечення сучасного рівня якості освіти.

Початкова школа характеризується системними змінами у структурі та змісті освітнього процесу, висувуються нові завдання, передбачається упровадження в освітній процес новацій, для створення яких необхідний

відповідний рівень професійного розвитку вчителів початкової школи. Саме потреба в ініціативних, компетентних, кваліфікованих спеціалістах орієнтує на нове осмислення професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи, які здатні сформувавши в учнів компетентності ХХІ століття.

Необхідність цих перетворень відображена в Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Концепції «Нової української школи», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Мінекономіки України від 23.12.2020 року № 2736, програмі незалежного тестування фахових знань та умінь учителів початкової школи затвердженого наказом МОН від 14.01.2019 року №33 та інших нормативно-правових документах про освіту.

Провідні науковці наголошують, що нове соціальне замовлення українського суспільства, що знайшло відображення в Концепції «Нова українська школа», затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р., потребує суттєвого оновлення професійної діяльності вчителів початкової школи. Зокрема, поширюється думка, що професійний розвиток учителів початкової школи має базуватися на засадах безперервної освіти, охоплювати інтелектуальний, культурний, духовний розвиток. Зростає значення формальної, неформальної, інформальної післядипломної освіти, методичної роботи як її складника. Також увага акцентується на зміні структури й організаційних форм методичної роботи в умовах децентралізації влади і адміністративної реформи. Суб'єктами методичної роботи стають не лише методичні установи, а й ОТГ, громадські організації.

Процес оновлення методичної роботи характеризує В. Сидоренко, акцентуючи увагу на тому, що створюються нові моделі організації мережевої взаємодії педагога з методичними службами, більша частина повноважень передається закладам освіти. Ця думка підкреслює актуальність нашого дослідження стосовно як важливості організації методичної роботи з учителями саме на рівні школи, так і вибору досліджуваної категорії педагогів – учителів початкової школи, які першими розпочинають навчання дітей у Новій українській школі.

Теоретичною основою дослідження визначено концептуальні ідеї, положення, викладені у фундаментальних наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, що представлено на слайдах.

Аналіз наукових джерел і педагогічної практики професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти засвідчив наявність низки суперечностей, які потребують

вирішення, а саме між: пріоритетністю професійного розвитку вчителів початкової школи відповідно до завдань реформування системи освіти і недостатньою розробленістю відповідних теоретичних основ і сучасних методик; запровадженням на державному рівні нових механізмів визначення рівня професійного розвитку вчителів початкової школи шляхом сертифікації та недостатньою мотивацією вчителів до безперервного розвитку професійних компетентностей; стрімким поширенням інноваційних технологій в освіті та стереотипами у формах і змісті методичної роботи з учителями початкової школи.

Нові виклики і умови даної проблеми зумовили вибір теми нашого дисертаційного дослідження, оскільки проблема професійного розвитку учителів початкової школи потребує наукового переосмислення існуючих цінностей щодо перепідготовки вчителя початкової школи відповідно до вимог Нової української школи, актуалізується пошук нових напрямів роботи професійних спільнот (раніше – методичних об'єднань), нового змісту, технологій, форм та методів професійного розвитку у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Тему дослідження затверджено і закординовано у встановленому порядку.

Мета, об'єкт, предмет, завдання, методи, етапи та експериментальна база дослідження зазначені на слайдах. Дозвольте їх не зачитувати

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що авторкою *вперше*:

– *визначено й теоретично обґрунтовано* педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, що полягають в: оновленні змісту діяльності професійної спільноти (раніше – методичного об'єднання учителів ПШ) орієнтованого на професійний розвиток учителів ПШ; створенні інноваційного інформаційно-освітнього середовища у системі методичної роботи; індивідуальній траєкторії професійного розвитку учителів ПШ; залученні учителів ПШ до інноваційних форм методичної роботи; системній взаємодії методичних установ у вертикалі: МОН (Міністерство освіти і науки України) – ОІППО (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – ТГ (територіальна громада) – ЦПРПП (центр професійного розвитку педагогічних працівників) – ЗЗСО (заклад загальної середньої освіти) – професійні спільноти; відкритості та співпраці, що забезпечується залученням батьків, представників громадських організацій, провайдерів освітніх послуг, закладами освіти, засобами масової інформації;

– *розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено* інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, яка створена з метою позитивної динаміки професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи та реалізована на п'яти етапах:

мотиваційно-ціннісний, проєктувальний, процесуальний, аналітико-рефлексивний та post-впровадження;

– запропоновано авторське визначення поняття «професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під яким розуміємо процес оновлення і набуття вчителями початкової школи компетентностей із застосуванням комплексу методів, технологій і заходів методичної роботи, що характеризується позитивною динамікою показників за відповідними критеріями;

– уточнено і конкретизовано поняття «професійний розвиток педагога», під яким розуміємо керований динамічний процес, який за своєю сутністю спрямований на досягнення високого рівня професійного розвитку у професійній діяльності педагога; «система методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під якою розуміємо систематизовану інтерактивну взаємодію усіх методичних підрозділів, творчу співпрацю професійних спільнот (раніше – шкільних методичних об'єднань), методичної ради, адміністрації закладу та педагогів, що спрямована на позитивну динаміку професійного розвитку кожного педагога та покращення якості освіти в цілому;

– набули подальшого розвитку зміст і сутність професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти в нових умовах, а саме: реалізації Концепції НУШ, оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов.

Дозвольте зупинитися на виконанні завдань дослідження.

1. На реалізацію першого завдання було охарактеризовано теоретико-методологічні основи професійного розвитку учителів ПШ, зокрема здійснено аналіз нормативно-правових документів та науково-теоретичних джерел, що дало змогу констатувати необхідність у переосмислення та переорієнтації на реалізацію завдань та мети дисертаційного дослідження: оновлення змісту, форм, технологій професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Детально розглянуто методологічні підходи до професійного розвитку вчителів ПШ (особистісний, індивідуальний, діяльнісний, системний, компетентнісний, андрагогічний та акмеологічний підходи), що реалізуються на таких методологічних принципах: гуманізації (гуманістична орієнтованість освітнього процесу, що реалізується у системі заходів, спрямованих на визнання цінності людини як особистості, свободу творчості і прояв своїх здібностей); інноваційності (здатність учителів ПШ працювати в інноваційному середовищі); індивідуалізації (врахування у системі методичної роботи індивідуальних особливостей учителів ПШ: орієнтації на особистість, врахування індивідуальних запитів); партнерства (професійна взаємодія усіх суб'єктів освітнього процесу); неперервності (цілісність і неперервність усіх процесуальних і системних аспектів освіти); системності (представлення методичної роботи як цілісної системи, яка має емерджентні властивості та спрямована на результативність професійного розвитку вчителів ПШ); наступності (передбачає послідовність використання різних форм методичної роботи на всіх етапах професійного розвитку вчителів);

рефлексивності (усвідомлення учителями ПШ результатів навчання, самоаналіз власного практичного досвіду, знань про сутність, зміст, ознаки, механізми професійного розвитку).

Також було проаналізовано стан проблеми дослідження, що засвідчив її актуальність, новизну та виявив низку проблем: недостатність розроблення відповідних теоретичних основ і сучасних методик; недостатність мотивації вчителів ПШ до безперервного розвитку професійних компетентностей; стереотипи у формах і змісті методичної роботи з учителями початкових класів. Запропоновано авторське визначення поняття *«професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти»*, під яким розуміємо процес оновлення і набуття вчителями початкової школи компетентностей із застосуванням комплексу методів, технологій і заходів методичної роботи, що характеризується позитивною динамікою показників за відповідними критеріями. Уточнено та конкретизовано поняття *«професійний розвиток педагога»*, *«система методичної роботи закладів загальної середньої освіти»*. *Професійний розвиток педагога* розуміється нами як керований динамічний процес, який за своєю сутністю спрямований на досягнення високого рівня професійного розвитку у професійній діяльності педагога. Зазначено, що *система методичної роботи закладів загальної середньої освіти* – систематизована інтерактивна взаємодія усіх методичних підрозділів, творчої співпраці професійних спільнот (раніше – шкільних методичних об'єднань), методичної ради, адміністрації закладу та педагогів, що спрямована на позитивну динаміку професійного розвитку кожного педагога та покращення якості освіти в цілому.

2. На реалізацію другого завдання було вперше визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО, що полягають в: оновленні змісту діяльності професійної спільноти (раніше – методичного об'єднання учителів ПШ) орієнтованого на професійний розвиток учителів ПШ; створенні інноваційного інформаційно-освітнього середовища у системі методичної роботи; індивідуальній траєкторії професійного розвитку учителів ПШ; залученні учителів початкової школи до інноваційних форм методичної роботи; системній взаємодії методичних установ у вертикалі: МОН (Міністерство освіти і науки України) – ОІППО (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – ТГ (територіальна громада) – ЦПРПІ (центр професійного розвитку педагогічних працівників) – ЗЗСО (заклад загальної середньої освіти) – професійні спільноти; відкритості та співпраці, що забезпечується залученням батьків, представників громадських організацій, провайдерів освітніх послуг, закладами освіти, засобами масової інформації. Під *педагогічними умовами професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО* розуміємо сукупність обставин, які забезпечують позитивну динаміку показників професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО.

3. На реалізацію третього завдання було визначено критерії та показники рівня професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Аналіз та узагальнення теорії і практики з проблеми, яка досліджується, дозволили систематизувати критерії професійного розвитку вчителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО, враховуючи при цьому вимоги до системи методичної роботи закладів ЗЗСО та головні ідеї Концепції НУШ, а саме: критерій оновлення професійних знань щодо Концепції НУШ, ціннісно-смысловий критерій, критерій опанування цифрових технологій, діяльнісний критерій, критерій педагогіки партнерства, критерій медіаграмотності, критерій рефлексивності. Розроблено рамку професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО, в якій обґрунтовано критерії (критерій оновлення професійних знань щодо Концепції НУШ, ціннісно-смысловий критерій, критерій опанування цифрових технологій, діяльнісний критерій, критерій педагогіки партнерства, критерій медіаграмотності, критерій рефлексивності), їх показники та рівні (низький (початковий, репродуктивний), середній (репродуктивний, частково-пошуковий), достатній (пошуковий, творчий), високий (інноваційний)). Низький (початковий, репродуктивний) рівень професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи характеризувався низьким або недостатнім проявом показників за кожним визначеним критерієм. Середній (репродуктивний, частково-пошуковий) рівень професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи характеризувався частковим проявом показників за кожним визначеним критерієм. Достатній (пошуковий, творчий) рівень професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи характеризувався достатнім проявом показників за кожним визначеним критерієм. Високий (інноваційний) рівень професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи характеризувався високим проявом показників за кожним визначеним критерієм.

4. На реалізацію четвертого завдання було проведено експериментальну перевірку інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО та здійснено обґрунтування моделі інтерактивної технології професійного розвитку (далі – МІТПР) учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО та її впровадження. У моделі виокремлено цільовий, теоретичний, процесуальний, рефлексивний та результативний блоки. Ключовим елементом цільового блоку моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи закладів ЗСО виступав зміст, структура та кінцева мета, яку потрібно досягнути. До теоретичного блоку МІТПР відносимо підходи, принципи, функції та нормативно-правове забезпечення. Процесуальний блок МІТПР описував процес та етапи реалізації інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи (мотиваційно-ціннісний, проектувальний, процесуальний, аналітико-рефлексивний та post-впровадження), форми, методи, засоби навчання та педагогічні умови, що забезпечили її позитивну динаміку. Рефлексивний блок МІТПР передбачав усвідомлення результатів навчання, набуття та самоаналіз власного

практичного досвіду, знань про сутність, зміст, ознаки, механізми професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО та розроблення методичних рекомендацій щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Результативний блок МІТІР учителів ПШ забезпечував встановлення рівня професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Аналіз результативності експерименту передбачав застосування методів математичної статистики. Для порівняння розподілів контрольних та експериментальних груп учителів ПШ за рівнями сформованості критеріїв професійного розвитку у системі методичної роботи ЗЗСО був використаний статистичний критерій Пірсона. Експериментальна перевірка рівня професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти передбачала виявлення рівня його розвитку на основі визначених нами критеріїв.

Критерій оновлення професійних знань щодо Концепції «НУШ» вказує на те, що збільшився відсоток респондентів експериментальної групи, які мають високий (24,3%) та достатній (19,3%) рівні розвитку, а відсоток респондентів, які мають низький рівень, – зменшився на 7,7%. Ціннісно-смысловий критерій (високий рівень – збільшення на 8,7%, достатній рівень – на 5,8 %, низький рівень – зменшення на 5,9 %). Критерій опанування цифрових технологій (високий рівень – збільшення на 8,8%, достатній – на 4,9%, низький рівень – 0%. Критерій педагогіки партнерства (високий рівень – збільшення на 9,7%, достатній – на 9,7%, низький рівень – 0%. Критерій медіаграмотності (високий рівень – збільшення на 14,5%, достатній – на 8,8%, низький рівень – зменшення на 15,5%. Діяльнісний критерій (високий рівень – збільшення на 14,6%, достатній рівень – на 3,8%, низький рівень – зменшення на 9,7%. Рефлексивний критерій (високий рівень – збільшення на 8,7%, достатній – на 8,8%, низький рівень – зменшення на 7,8%.

Отже, відповідно до вищезазначених результатів, можна зробити висновок, що в експериментальній групі виявлена позитивна динаміка за всіма рівнями сформованості критеріїв професійного розвитку, що засвідчує ефективність запровадження інтерактивної технології професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи. У контрольній групі суттєвої позитивної динаміки виявлено не було.

5. На реалізацію п'ятого завдання було розроблено методичні рекомендації щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО, які будуть корисними для ІППО, ЦПРПІ, ЗЗСО та інших суб'єктів підвищення кваліфікації. Рекомендації, що ґрунтуються на визначених педагогічних умовах та апробованій МІТІР учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО включають етапи запровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО: вивчення стану проблеми професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО; визначення критеріїв та показників рівня професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО; підбір діагностичного

інструментарію та оновлення рамки професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО відповідно до нових вимог суспільства; вивчення запитів та потреб учителів ПШ щодо професійного розвитку у системі методичної роботи ЗЗСО; адаптація МІТІР у системі методичної роботи ЗЗСО та технології її впровадження; створення сприятливих педагогічних умов щодо реалізації МІТІР у системі методичної роботи ЗЗСО та технології її впровадження; розробка нових і вдосконалення наявних діагностичних методик для оцінювання рівня професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи; аналіз та здійснення корекції отриманих результатів; здійснення рефлексії (усвідомлення результатів навчання, самоаналіз власного практичного досвіду, знань про сутність, зміст, ознаки, механізми професійного розвитку); здійснення перспективи подальших наукових розвідок.

Особистий висновок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Практичне значення одержаних результатів полягає в запровадженні інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; розробленні та упровадженні спецкурсів «Особливості організації освітнього середовища в умовах реалізації Концепції НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у системі методичної роботи»; семінарських занять: «Професійна компетентність педагогів НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у процесі супервізії»; тренінгу «Нова українська школа: особливості організації освітнього середовища»; методичного семінару «Педагогіка партнерства: реалії та перспективи», який включав в себе такі методи роботи: круглий стіл «Педагогіка партнерства як складова інноваційного освітнього простору закладу», майстер-клас «Нетворкінг – сучасний аспект взаємодії з батьками», ділова гра «Медіаосвіта в Новій українській школі: що потрібно знати батькам, учителям та учням»; чек-листа «Розвиток навчальної компетентності педагогів НУШ щодо підготовки до уроку в Новій українській школі», вебінара «Форми і методи навчання учнів в умовах воєнного стану», інтелект-карти «Професійний розвиток педагогів: підбірка сервісів для дистанційного навчання», розробці методичних рекомендацій щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Результати та висновки дослідження можуть бути використані у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників та в освітньому процесі інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми

професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Перспектива подальших розвідок у подальшому напрямі дослідженні полягає у дослідженні змісту, сутності професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО в нових умовах, а саме: реалізації Концепції НУШ, оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов; сучасних інтерактивних технологій професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО та впровадженні методичних рекомендацій щодо їх запровадження в практику.

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 25 друкованих праць, із них – 23 одноосібні, 2 – у співавторстві, 11 статей (з яких 6 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 1 – у міжнародному виданні, 4 – в інших журналах та збірниках), 12 – матеріали конференцій, 2 – навчально-методичне видання.

Доповідь закінчено. Дякую за увагу!

Після закінчення презентації присутніми фахівцями були поставлені запитання.

Кандидат педагогічних наук, доцент Просіна О. В.:

– Які у вас були завдання на констатувальному етапі дослідження?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

– Дякую за запитання, шановна Ольго Володимирівно. На першому, констатувальному, етапі (2016–2017 рр.) – проаналізовано філософську, соціологічну, психолого-педагогічну літературу з теми дослідження; визначено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; розроблено програму та методику наукового пошуку, упорядковано понятійний апарат; розроблено критерії та показники професійного розвитку; проведено вхідне діагностування.

Доктор педагогічних наук, професор Пуховська Л. П.:

– Що передбачав етап post-впровадження у Вашому дослідженні? Які приклади?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

– Дякую за запитання, шановна Людмило Прокопівно. Етап post-впровадження передбачав адаптацію моделі інтерактивної технології до нових умов роботи, а саме: реалізації Концепції НУШ; оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов (пандемія COVID – 19 та воєнний стан).

Очікувані результати цього етапу: позитивна динаміка професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО або підвищення рівня професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО після завершення впровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО.

Ми розуміємо етап post-впровадження як додатковий період дослідження у нових умовах, що можуть суттєво вплинути, навіть змінити отримані результати, засвідчити або спростувати, що змодельована

інтерактивна технологія професійного розвитку вчителів ПШ в системі методичної роботи ЗЗСО може мати широкий контекст використання. З цією метою ми залучили до апробації результатів експерименту інші ЗЗСО, які попередньо не брали участь в експерименті, але застосували МІТПР вчителів ПШ у нових умовах, що були спричинені карантинними обмеженнями і воєнним станом.

Ми визначили часткову гіпотезу цього етапу: розроблену нами інтерактивну технологію будемо вважати готовою до застосування, якщо в кризових умовах (карантинні обмеження, воєнний стан) буде підтверджено позитивну динаміку професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО. Саму МІТПР учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО ми не змінювали, а відстежували її результативність у змінених зовнішніх умовах.

Прикладом застосування МІТПР вчителів ПШ на етапі post-впровадження було проведення вебінару «Форми і методи навчання учнів в умовах війни» 5 травня 2022 року в межах акції «Переможні обрії освіти» (спікерка від кафедри філософії і освіти дорослих – ст. викл. Шабала Ю. А.). На вебінарі було присутньо понад 200 осіб з різних регіонів України: м. Київ, Київська обл., Полтавська обл., Одеська обл., Чернівецька обл., Львівська обл., Хмельницька обл., Тернопільська обл., Сумська обл., Черкаська обл.

Кандидат педагогічних наук, доцент Маршицька В. В.:

– Чи розроблялися методики для визначення критеріїв? Як реалізовано особистісний підхід в моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

– Дякую за запитання, шановна Вікторіє В'ячеславівно.

Відповідь на перше запитання: Застосовувались такі діагностичні методики, як: анкета, опитувальний лист; тест №1, тест №2. Оцінювання проводилося за чотирма рівнями професійного розвитку: низький, середній, достатній, високий. Для виявлення рівнів професійного розвитку за кожним критерієм досліджуваної проблеми до початку реалізації інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО ми використали метод анкетування.

Відповідь на друге запитання: особистісний підхід до професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи має досить вагоме значення, оскільки є важливим для розкриття внутрішнього потенціалу вчителя ПШ, орієнтований на розвиток та саморозвиток особистісних якостей вчителя, який пов'язаний із формуванням ціннісних орієнтацій, професійних якостей та практичних навичок, які сприяють становленню особистості вчителя-професіонала.

Доктор педагогічних наук, професор Рябова З. В.

– Назвіть, будь ласка, педагогічні умови, скільки їх? Яка провідна умова, що формує мотивацію? Чи були активності вчителів до навчання впродовж життя?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

– Дякую за запитання, шановна Зое Вікторівно.

Відповідь на перше запитання: на основі здійсненого аналітичного огляду психолого-педагогічної літератури та результатів констатувального етапу експерименту було визначено шість педагогічних умов, що сприяють професійному розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗЗСО, а саме: оновлення змісту діяльності професійної спільноти (раніше – методичного об'єднання учителів ПШ) орієнтованого на професійний розвиток учителів ПШ; створення інноваційного інформаційно-освітнього середовища у системі методичної роботи; індивідуальна траєкторія професійного розвитку учителів ПШ; залучення учителів ПШ до інноваційних форм методичної роботи; системна взаємодія методичних установ у вертикалі: МОН (Міністерство освіти і науки України) – ОІППО (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – ТГ (територіальна громада) – ЦПРПП (центр професійного розвитку педагогічних працівників) – ЗЗСО (заклад загальної середньої освіти) – професійні спільноти; відкритість та співпраця, що забезпечується залученням батьків, представників громадських організацій, провайдерів освітніх послуг, закладами освіти, засобами масової інформації.

Відповідь на друге запитання: третя умова професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи – індивідуальна траєкторія професійного розвитку учителів ПШ. Індивідуальна траєкторія у нашому дослідженні пов'язана з методологією людиноцентризму та індивідуального підходу до професійного розвитку учителів ПШ. Професійний розвиток за індивідуальною траєкторією дозволяє вчителю ПШ: усвідомити ступінь власної підготовленості до реалізації поставлених цілей; самостійно здійснити вибір змісту і стратегії власного навчання; виявити самостійність думки, незалежність, здатність до вибору власної позиції; визначити, розвиток яких компетентностей професійної діяльності потребує найбільшої уваги. Ефективною формою оцінювання результативності індивідуальної траєкторії професійного розвитку учителів ПШ можуть бути портфоліо.

Відповідь на третє запитання: Активності учителів до навчання впродовж життя виявлялися у набутому практичному досвіді, а саме: упровадженні авторських методик, креативних авторських програм, проєктів, інноваційних технологій, науково-методичних рекомендацій, створенні власного сайту, блогу тощо.

Кандидат філософських наук, доцент Ілляхова М.В.:

– Які критерії вибору і обґрунтування інтерактивної технології?

– В межах якої методологічної настанови здійснювалась розробка інтерактивної технології і обґрунтування підходів?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

– Дякую за запитання, шановна Марино Володимирівно.

Відповідь на перше запитання: У нашому дослідженні не було критеріїв вибору інтерактивної технології. Ми створили свою власну інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи ЗЗСО.

Відповідь на друге запитання: В межах розробки інтерактивної технології нами враховано особистісний, індивідуальний, діяльнісний, системний, компетентнісний, андрагогічний та акмеологічний. Їх реалізація сприяла створенню сприятливих педагогічних умов для професійного розвитку у системі методичної роботи ЗЗСО. Методологічні основи професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи реалізувалися на методологічних принципах гуманізації, інноваційності, індивідуалізації, партнерства, неперервності, системності, наступності, рефлексивності.

Кандидат педагогічних наук, доцент Скрипник М. І.:

- Яка різниця між метою та предметом дослідження?
- Яка кількість учасників у формуальному експерименті?
- У якому критерії найбільше зростання?

Здобувач Шабала Юлія Анатоліївна:

- Дякую за запитання, шановна Марино Іванівно.

Відповідь на перше запитання: Предмет дослідження це те, що ми досліджуємо, а мета – це те, що ми робимо з предметом дослідження.

Відповідь на друге запитання:

Для проведення формуального етапу було визначено експериментальну та контрольну групи. Кількість педагогів експериментальної групи (ЕГ) – 103 особи, контрольної (КГ) – 107 осіб. Загальна кількість педагогів, які взяли участь у формуальному етапі експерименту, – 210 осіб. В експерименті брали участь 96,2% – осіб жіночої статі, 3,8% – чоловічої статі. Категорія та звання: спеціаліст – 18,7%, учитель II категорії -14%, учитель I категорії -9,3%, учитель вищої категорії – 30%, учитель-методист – 0%, старший учитель – 28%. За віком: до 30 років – 14%, 31-40 років – 24,6%, 41-50 років – 10,3%, понад 50 років – 51,1%. За педагогічним стажем: 0-3 рік – 10,2%, 4-10 років -14%, 10-20 років-28%, понад 20 років – 47,8%. За місцевістю: сільська – 43%, міська – 57%.

Відповідь на третє запитання: Найбільше зростання має критерій оновлення професійних знань щодо Концепції «НУШ», який вказує на те, що збільшився відсоток респондентів експериментальної групи, які мають високий (24,3 %) та достатній (19,3 %) рівні розвитку, а відсоток респондентів, які мають низький рівень, – зменшився на 7,7 %

Просіна О.В., завідувач кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєча засідання:

- Слово надається науковому керівнику Тамарі Михайлівні Сорочан.

Науковий керівник – Сорочан Т. М., доктор пед. наук, професор, директор ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Шабала Юлія Анатоліївна упродовж навчання і роботи над дисертаційним дослідженням показала себе відповідальним здобувачем,

вчасно та в повному обсязі виконувала роботу згідно з індивідуальним планом. На базі кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Юлія Анатоліївна повністю та успішно виконала програму педагогічної практики. За період навчання та практики здобувачка активно брала участь у ряді заходів, які проводились Радою молодих учених ДЗВО «УМО», конференціях, нарадах, семінарах, тренінгах, форумах, Школі молодого науковця, тренінгу для тренерів з питань впровадження проекту Державного стандарту початкової загальної освіти, міжнародному стажуванні «Фандрейзинг та основи проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» (Польща/Україна). Як здобувач вищої освіти була експертом з акредитації освітніх програм: спеціальність «13-Початкова освіта», що затверджено на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 29 жовтня 2019 року. Продемонструвала відповідальність і наполегливість, уміння розробляти методичні матеріали для всіх видів освітньої роботи; навички професійного і педагогічного спілкування зі слухачами курсів підвищення кваліфікації; здатність до організації та планування; на високому рівні провела низку практичних занять для слухачів курсів підвищення кваліфікації та викладачів інституту; продемонструвала високі здібності до навчання, працьовитість та творчість у наукових розвідках.

Визначаючи мету дослідження, дисертантка спрямувала діяльність на наукове обґрунтування та експериментальну перевірку інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

На першому, констатувальному, етапі (2016–2017 рр.) – проаналізовано філософську, соціологічну, психолого-педагогічну літературу з теми дослідження; визначено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; розроблено програму та методику наукового пошуку, упорядковано понятійний апарат; розроблено критерії та показники професійного розвитку; проведено вхідне діагностування.

На другому, формувальному, етапі (2017–2018 рр.) – систематизовано матеріал щодо визначення та обґрунтування педагогічних умов професійного розвитку учителів початкової школи; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

На третьому, завершальному, етапі (2018–2020 рр.) – здійснено математико-статистичне обґрунтування та інтерпретовано результати експериментального дослідження, визначено перспективи та методичні передумови запровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкових класів у систему методичної роботи закладів загальної середньої освіти, сформульовано загальні висновки дисертаційного дослідження.

На четвертому, етапі post-впровадження (2020–2022 рр.) – здійснено адаптацію моделі інтерактивної технології до нових умов роботи, а саме:

реалізації Концепції НУШ; оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов (пандемія COVID – 19 та воєнний стан).

Найбільш вагомими результатами, які характеризують *наукову новизну* дисертаційного дослідження, є такі:

– *визначено й теоретично обґрунтовано* педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, що полягають в: оновленні змісту діяльності професійної спільноти (раніше – методичного об'єднання учителів ПШ) орієнтованого на професійний розвиток учителів ПШ; створенні інноваційного інформаційно-освітнього середовища у системі методичної роботи; індивідуальній траєкторії професійного розвитку учителів ПШ; залученні учителів ПШ до інноваційних форм методичної роботи; системній взаємодії методичних установ у вертикалі: МОН (Міністерство освіти і науки України) – ОППЮ (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – ТГ (територіальна громада) – ЦПРПП (центр професійного розвитку педагогічних працівників) – ЗЗСО (заклад загальної середньої освіти) – професійні спільноти; відкритості та співпраці, що забезпечується залученням батьків, представників громадських організацій, провайдерів освітніх послуг, закладами освіти, засобами масової інформації;

– *розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено* інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, яка створена з метою позитивної динаміки професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи та реалізована на п'яти етапах: мотиваційно-ціннісний, проєктувальний, процесуальний, аналітико-рефлексивний та post-впровадження;

– *запропоновано авторське* визначення поняття «професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під яким розуміємо процес оновлення і набуття вчителями початкової школи компетентностей із застосуванням комплексу методів, технологій і заходів методичної роботи, що характеризується позитивною динамікою показників за відповідними критеріями;

– *уточнено і конкретизовано* поняття «професійний розвиток педагога», під яким розуміємо керований динамічний процес, який за своєю сутністю спрямований на досягнення високого рівня професійного розвитку у професійній діяльності педагога; «система методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під якою розуміємо систематизовану інтерактивну взаємодію усіх методичних підрозділів, творчу співпрацю професійних спільнот (раніше – шкільних методичних об'єднань), методичної ради, адміністрації закладу та педагогів, що спрямована на позитивну динаміку професійного розвитку кожного педагога та покращення якості освіти в цілому;

– *набули подальшого розвитку* зміст і сутність професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної

середньої освіти в нових умовах, а саме: реалізації Концепції НУШ, оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов.

Практичне значення одержаних результатів полягало в запровадженні інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; розробленні та запровадженні спецкурсів «Особливості організації освітнього середовища в умовах реалізації Концепції НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у системі методичної роботи»; семінарських занять: «Професійна компетентність педагогів НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у процесі супервізії»; тренінгу «Нова українська школа: особливості організації освітнього середовища»; методичного семінару «Педагогіка партнерства: реалії та перспективи», який включав в себе такі методи роботи: круглий стіл «Педагогіка партнерства як складова інноваційного освітнього простору закладу», майстер-клас «Нетворкінг – сучасний аспект взаємодії з батьками», ділова гра «Медіаосвіта в Новій українській школі: що потрібно знати батькам, учителям та учням»; чек-листа «Розвиток навчальної компетентності педагогів НУШ щодо підготовки до уроку в Новій українській школі», вебінара «Форми і методи навчання учнів в умовах воєнного стану», інтелект-карти «Професійний розвиток педагогів: підбірка сервісів для дистанційного навчання», розробці методичних рекомендацій щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Основні положення та результати дисертації були оприлюднені на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, освітньому коворкінгу, на засіданнях вченої ради та кафедри філософії і освіти дорослих ЦІПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 25 друкованих праць, із них – 23 одноосібні, 2 – у співавторстві, 11 статей (з яких 6 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 1 – у міжнародному виданні, 4 – в інших журналах та збірниках), 12 – матеріали конференцій, 2 – навчально-методичне видання.

Робота перевірена за допомогою автоматизованої системи Unicheck, яка підтвердила відсутність академічного плагіату.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Шабали Ю. А. на тему «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки», є самостійним, завершеним науковим дослідженням, має наукову та практичну цінність. За змістом, якістю, обсягом, повнотою викладення основних результатів, які є достовірними, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Шабали Ю. А. відповідає чинним вимогам, зокрема «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від

23 березня 2016 р. (зі змінами) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки».

Просіна О. В., завідувач кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєча засідання:

– Шановні присутні, чи є запитання до наукового керівника? Немає. Я запрошую до слова рецензента Вікторію Вікторівну Сидоренко, доктора педагогічних наук, професора, директора Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Рецензент 1 (Сидоренко Вікторія, доктор пед. наук, професор):

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з напрямками наукових досліджень. Модернізація української освіти та реалізація Концепції «Нова українська школа» – це синергетична довготривала реформа, наймасштабніша за роки незалежності України. Ідеться не про одиничний вплив, а зв'язок української школи із родиною, громадою, особистістю дитини, її безперервний розвиток, починаючи від раннього дошкільного віку до освіти дорослих. За реалізації Концепції «Нова українська школа» освітянська спільнота отримала творчі модернізаційні виклики, за яких видозмінюється соціальна й професійна місія вчителя початкових класів у контексті європейського професіоналізму із збереженням кращих ментальних українських характеристик. Реформування української освіти включає три обов'язкові складники: упровадження нового Державного стандарту початкової освіти та навчальних програм, підручників; підготовка компетентного, умотивованого, конкурентоспроможного педагога; створення нового освітнього середовища.

У системі Нової української школи професійний розвиток учителя початкових класів передбачає його саморозвиток і самореалізацію впродовж усього життя як актуальних соціально-культурних пріоритетів та смислів. Таке соціальне замовлення підготовки фахівців, які відповідають викликам суспільства знань, здатних до безперервного інтелектуального, культурного і духовного розвитку, орієнтовані на збереження, примноження та передачу гуманістичних суспільних цінностей, засвоєння нових професійних ролей і функцій, потребує від методичних служб якісно нового способу функціонування. Розбудова нової гнучкої, випереджувальної системи науково-методичного супроводу безперервного професійного розвитку вчителя передбачає переосмислення місії методичної служби, зміну професійних ролей і функцій (методист-фасилітатор, коуч, модератор, дорадник, супервізор та ін.), менеджмент якісних науково-методичних освітніх послуг відповідно до запитів і потреб замовників, вітчизняних суспільних та освітніх викликів.

Тому перед вітчизняною системою освіти стоїть вирішення таких першочергових завдань: розроблення сучасної моделі педагогічної професії в контексті очікувань знаннєвого суспільства, перспектив розвитку національної економіки та глобальних технологічних змін; визначення шляхів безперервного професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розбудова інноваційної системи науково-методичного супроводу професійного саморозвитку і самовдосконалення сучасного фахівця.

Важливість рецензованої дисертації Шабали Юлії Анатоліївни «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» підтверджується зв'язком її з такими актуальними напрямками наукових досліджень:

- забезпечення якості освіти та освітніх послуг в умовах реалізації Концепції Нової української школи;
- професійний розвиток педагога впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти;
- модифікація результативної моделі стандартів початкової освіти на компетентісну;
- визначення шляхів досягнення цілей гуманізації, компетенізації освіти, людино(педо)центризму в освітньому процесі та ін.

З огляду на зазначене вважаємо, що тема дисертаційної роботи Шабали Ю.А. «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» актуальна, суспільно й науково важлива.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зміст рецензованої дисертації Шабали Ю.А. «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» охоплює основні аспекти теми дослідження. Науковий і творчий задум авторки та етапи реалізації його повною мірою представлені у вступові дисертації. Глибини, чіткості й логічної виразності рецензованій дисертації додає по-справжньому науковий підхід авторки до формування понятійного апарату дослідження. Шабала Ю.А. уточнює, коригує або визначає смисл багатьох наукових термінів, уникає досить типового нині некоректного їх уживання, взаємозаміни близьких за значенням дефініцій. Зважаючи на різнотлумачення багатьох педагогічних понять, Шабала Ю.А. привертає увагу до значення кожного дотичного до проблеми дослідження терміна. Відзначаємо також інформаційно ємний і теоретично насичений виклад дослідницею формалізованої частини дисертації, добротний і сучасний науковий стиль дисертаційного тексту.

Висновки до кожного розділу та дисертації зокрема впливають зі змісту роботи і відповідають меті і завданням, проголошеним у вступі.

Робота відзначається ретельністю виконання, значним обсягом реферованої літератури (228 позицій), прагненням виявити самостійність в оцінці аспектів вивчення проблеми професійного розвитку вчителів

початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Стиль викладу матеріалів дослідження, основних наукових теоретичних положень і висновків забезпечує доступність їх сприйняття. Наведені в дисертації дефініції лаконічні, чіткі й аргументовані, підкріплені фактичним матеріалом. Авторка демонструє вміння аналізувати наукові теорії, віднаходити спільне і відмінне в різних наукових концепціях і водночас відстоювати власний погляд на те чи інше явище, послідовно аргументуючи та підтверджуючи теоретичні положення і висновки фактичним матеріалом. Робота свідчить про належний теоретичний рівень підготовки дисертантки, про володіння нею методикою педагогічних досліджень.

Авторкою розроблено методичні рекомендації щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку вчителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

3 Оцінювання новизни й достовірності досліджень. Найбільш суттєвими і важливими здобутками, що одержані особисто і характеризують новизну дисертації, є такі результати: визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; уточнено понятійний апарат дослідження, зокрема конкретизовано дефініції понять «професійний розвиток педагога», «система методичної роботи закладів загальної середньої освіти», «професійний розвиток учителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти»; набули подальшого розвитку зміст і сутність професійного розвитку вчителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Шабала Ю.А. проаналізувала етап post-впровадження інтерактивної технології професійного розвитку вчителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Рецензована дисертація Шабали Ю.А. «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», на нашу думку, закладає підґрунтя для розбудови системи інноваційного, випереджувального науково-методичного супроводу безперервної професійного розвитку вчителя початкових класів в умовах трансформаційних викликів.

Робота перевірена за допомогою автоматизованої системи Unicheck, яка підтвердила відсутність академічного плагіату.

4 Практичне значення отриманих результатів

Дисертанткою розроблено методичні рекомендації щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Розроблено та апробовано авторські спецкурси: «Особливості організації освітнього середовища в умовах реалізації Концепції НУШ», «Професійний розвиток

педагогічних працівників у системі методичної роботи». Проведено заходи міжкурсового періоду, зокрема методичний семінар «Педагогіка партнерства: реалії та перспективи», круглий стіл «Педагогіка партнерства як складова інноваційного освітнього простору закладу», майстер-клас «Нетворкінг – сучасний аспект взаємодії з батьками», ділова гра «Медіаосвіта в Новій українській школі: що потрібно знати батькам, учителям та учням»; вебінар «Форми і методи навчання учнів в умовах воєнного стану» тощо.

За нашим переконанням, наукові концепти дослідження можуть бути використані для підготовки компетентного і конкурентоздатного на ринку освітніх послуг учителя початкових класів, модернізації вітчизняної системи післядипломної освіти, зокрема в роботі закладів післядипломної педагогічної освіти, методичних служб, закладів освіти всіх рівнів акредитації при розробці проектів професійного розвитку, навчальних планів, програм підвищення кваліфікації за різними моделями і формами навчання, організації самостійної та індивідуальної роботи педагогічних працівників, при створенні навчальних підручників, хрестоматій, нормативних та елективних лекційних курсів з основ професіоналізму, педагогічної творчості.

5. Дискусійні положення й зауваження

Високо оцінюючи рецензовану дисертацію, привертаємо увагу до окремих аспектів її, що потребують уточнення, пояснення чи корекції, а саме:

1. На нашу думку, потребують доопрацювання складники вступу дисертації, як-от: актуальність дослідження, наукова новизна і теоретичне значення роботи. В актуальності роботи не зазначено головний її імператив: видозмінилась роль методичної служби в умовах ОТГ, їх структура, повноваження, професійні функції, зв'язок із громадою, в умовах управління децентралізацією освіти створюються нові моделі організації мережевої взаємодії педагога з методичними службами. Створення нової моделі методичної служби зумовлене структурою мережі навчальних закладів в громаді, зокрема кількістю шкіл, їх ступенів, профілів, локацією, дисперсністю, ефективністю роботи методичних об'єднань тощо. Видозмінюються ролі і функції методичної служби (супервізія, коучинг, дорадництво, фасилітація та ін.), форми науково-методичного супроводу професійного саморозвитку вчителя початкових класів в умовах реалізації Концепції Нової української школи, війни та повоєнного відновлення країни (компенсаторний, дорадницький, коучинговий, психологічний та ін. напрями). Наукова новизна і практичне значення мають співпадати із цими складниками в анотації, висновках роботи. Деякі аспекти, що дійсно є інноваційними для діяльності методичної служби щодо навчального та методичного супроводу професійного розвитку вчителя, авторка не деталізувала в науковій новизні.

2. Методологічно необґрунтованим, непослідовним у дисертації є послуговування концептом «модель інтерактивної технології професійного розвитку вчителів». Про модель інтерактивної технології йдеться в анотації до дисертації (с. 8), зокрема зазначено, що «здійснено обґрунтування моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти та її

впровадження». У моделі виокремлено цільовий, теоретичний, процесуальний, рефлексивний та результативний блоки; чітко виписано ці блоки. Також модель згадується в практичному значенні одержаних результатів («практичне значення одержаних результатів полягає в запровадженні моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» (С.13). Модель інтерактивної технології згадується при описі етапів проведення дослідження (С.39). У п. 2.3. «Обґрунтування інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» представлено модель інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи закладів ЗСО (Рис.2.3), описано компонентний її склад.

Проте про модель інтерактивної технології професійного розвитку вчителів не згадується в завданнях дослідження, науковій новизні, теоретичному значенні. На с. 143 визначено мету експерименту: перевірка ефективності педагогічних умов та розробленої інтерактивної технології професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи ЗСО.

Тому незрозумілим, що виноситься на захист: «модель технології», «інтерактивна технологія професійного розвитку вчителів», «професійний розвиток учителів».

3. Потребують уточнення і більш чіткої теоретико-практичної конкретизації відповідно до теми дисертації критерії і показники моделі розвитку професійної компетентності вчителя початкових класів. Зокрема «критерій оновлення професійних знань щодо Концепції НУШ», що включає показники: «знання про особливості формування інформаційно-цифрової компетентності у дітей молодшого шкільного віку; знання про інтегроване навчання; опанування рухавок (практика Ранкових зустрічей)». Критерій вміщує лише оновлення професійних знань із Концепції НУШ, а якщо вчитель початкових класів розпочинає свою роботу в умовах реалізації Концепції, то тут треба говорити про набуття знань. Чи буде цей критерій випереджувальний та професійно важливий, якщо через декілька років буде запроваджено інший концепт підготовки вчителя початкових класів. Можливо, треба говорити про володіння новою нормативною базою для навчання.

Критерій «опанування цифрових технологій» включає знання правил експлуатації цифрових пристроїв; уміння добирати ресурси цифрових технологій для вирішення завдань у системі методичної роботи. Критерій «педагогіка партнерства» також вміщує знання про цифрові комунікації, цифровий етикет. Окремо в моделі виділено «критерій медіаграмотності», що включає знання про можливості медіа для професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи; усвідомлення відповідальності за свою діяльність в Інтернеті тощо.

За нашим переконанням, критерій «опанування цифрових технологій» та «критерій медіаграмотності» із відповідними показниками варто об'єднати

відповідно до Рамкової програми оновлених ключових компетентностей, Концепції «Нова українська школа», Державного стандарту початкової освіти, Рамки цифрових компетентностей для громадян України, Європейської рамки цифрових компетентностей.

Зазначимо, що за Концепцією «Нова українська школа», Державним стандартом початкової освіти, інформаційно-цифрова компетентність – це здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, нарощувати обсяги інформації, створювати власні електронні продукти, вибудовувати власний стиль комунікації в суспільстві, використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерну техніку; онлайн-ресурси Нової української школи тощо.

У Рамці цифрових компетентностей для громадян України (2021) цифрова компетентність вміщує інформаційну грамотність, медіаграмотність, комунікацію, співпрацю, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпеку (захист персональних даних, кібербезпеку), розв'язання різнопланових проблем і навчання впродовж життя.

4. Не чітким для використання в роботі методичної служби, під час процедур акредитації та сертифікації вчителя початкових класів є, на нашу думку обґрунтування рівнів професійної компетентності вчителя початкових класів. Наприклад, для репродуктивного рівня авторкою береться до уваги елементарне розуміння вчителя про нормативні документи, слабо сформовані ціннісні орієнтації, майже не відвідування професійних мережеспільнот для вчителів ПШ; для середнього рівня розвитку професійної компетентності береться за основу показник часткових проявів критеріїв - «частково сформовані ціннісні орієнтації, майже не реалізує рефлексію у професійному розвитку, частково знаходить та використовує електронні освітні ресурси, частково бере участь у різних інноваційних формах методичної роботи». Достатній рівень професійного розвитку учителів ПШ у системі методичної роботи характеризується «постійним відвідуванням професійних мережеспільнот для вчителів ПШ, достатньо задоволений своїми професійними результатами в системі методичної роботи». За такими параметрами (зокрема «слабо сформовані ціннісні орієнтації», «частково сформовані ціннісні орієнтації», «майже не відвідування професійних спільнот», «майже не реалізує рефлексію у професійному розвитку»), на нашу думку, важко виміряти рівень професіоналізму діяльності і професіоналізму особистості вчителя, зробити аналіз професійних труднощів і досягнень.

5. У роботі трапляються орфографічні, пунктуаційні, стилістичні огріхи, що порушують органіку наукового стилю: дисертаційне дослідження (с. 4, 8 та ін.), дослідження проблеми професійного розвитку педагогів вивчалися вітчизняними науковцями (с. 123), інтерактивні технології розуміємо як крок до підвищення якості освіти (с.123), конкретизовано дефініції понять (с.6), веб-ресурси (с. 114), онлайн спільнота (с.114), феномена індивідуальної освітньої траєкторії (с.114), Нова Українська школа (с. 32).

Загальний висновок. Дисертація Шабали Юлії Анатоліївни «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить наукові результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов та інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Дисертаційна робота виконана на високому науковому та методологічному рівнях, відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих результатів галузі знань – 01 «Освіта/Педагогіка» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка – **Шабала Юлія Анатоліївна**, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії галузі знань – 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Рецензію розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Просіна О.В., завідувач кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєча засідання:

Дякуємо, шановна Вікторіє Вікторівно. Чи будуть в учасників семінару запитання до Вікторії Вікторівни? Запитань немає. Дякуємо. Слово надається рецензенту Кравчинській Тетяні Сергіївні, кандидату педагогічних наук, доценту, доценту кафедри філософії та освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензент 2 (Кравчинська Тетяна, кандидат пед. наук, доцент):

Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної Ю. А. Шабалою, не викликає сумнівів з багатьох міркувань. По-перше, дисертаційне дослідження присвячено проблемі професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Українська освіта переходить на новий щабель розвитку та є атрибутом сучасної розвиненої країни. Особливістю змін, які відбуваються в освіті України, є перехід до навчання за Концепцією Нової української школи, спрямованої на формування в учнів здатностей творчо діяти, отримувати знання й застосовувати їх на практиці. По-друге, за Концепцією «Нова українська школа» сучасна школа потребує вчителя нового формату, який виконує в освітньому процесі роль новатора, наставника, фасилітатора, консультанта, тьютора, має академічну свободу, організовує дитиноцентрований освітній процес та навчається неперервно впродовж

життя.

Ключовою фігурою сучасних процесів модернізації освіти, безсумнівно, є вчитель, чий рівень професійного розвитку має забезпечувати дієвість освітніх перетворень. Нові вимоги до професійної компетентності вчителя ставлять на порядок денний завдання суттєвих змін у технологіях й змісті підготовки педагогічних кадрів, приведення їх у відповідність з освітніми реаліями сьогодення. Таким чином, в умовах реформування системи освіти професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти є одним із основних завдань у процесі забезпечення сучасного рівня якості освіти.

Ураховуючи вищезазначене, дисертаційне дослідження Ю. А. Шабали «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є актуальним у контексті цілеспрямованого впливу на професійний розвиток учителів з метою створення умов для розвитку та здатності сформувати в учнів компетентності XXI століття.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 25 друкованих працях, із них – 23 одноосібні, 2 – у співавторстві, 11 статей (з яких 6 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 1 – у міжнародному виданні, 4 – в інших журналах та збірниках), 12 – матеріали конференцій, 2 – навчально-методичне видання.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» ЦІПО НАПН України (державний реєстраційний номер 0117U002380). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 12 від 21.11.2016 р.) та на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол № 1 від 31.01.2017 р.).

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертанткою опрацьовано певний масив психолого-педагогічної літератури (список опрацьованих джерел складає 228 найменування, з яких – 23 іноземними мовами).

Дисертаційне дослідження здійснювалося протягом 2016–2022 років. У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи наукового пошуку; висвітлено наукову новизну, практичне значення, представлено результати впровадження.

У першому розділі, що має назву «Теоретико-методологічні основи професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», автор на основі аналізу вітчизняної й зарубіжної педагогічної, психологічної, навчально-методичної літератури з'ясовує стан розробленості окресленої проблеми; визначає ключові поняття дослідження, приділяючи увагу результатам наукових

досліджень відомих вітчизняних та зарубіжних вчених.

У результаті проведеного контент-аналізу теоретико-методологічних основ професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти дозволив визначити методологічні підходи до професійного розвитку вчителів початкової школи та виокремити принципи їх реалізації.

Другий розділ дисертаційного дослідження Юлії Анатоліївни «Інтерактивна технологія та педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» починається з визначення критеріїв та показників рівня професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Представлено педагогічні умови та обґрунтування інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Представлено авторську модель – модель інтерактивної технології професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, яка реалізується через цільовий, теоретичний, процесуальний та результативний блоки.

Крім того, у другому розділі описано, що всі етапи реалізації авторської моделі інтерактивної технології професійного розвитку відповідають закономірностям професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

У третьому розділі дисертаційної роботи – «Експериментальна перевірка педагогічних умов та інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» – описано організацію та проведення педагогічного експерименту. Зроблені висновки порівняльного аналізу результатів дослідження до та після проведення формувального етапу експерименту. В експериментальній і контрольній групах зроблено висновок, що в експериментальній групі виявлена позитивна динаміка у всіх рівнях сформованості критеріїв професійного розвитку, у контрольній групі суттєвої позитивної динаміки виявлено не було.

Також було розроблено методичні рекомендації, що ґрунтуються на визначених педагогічних умовах та апробованій моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. На с. 76 дисертаційного дослідження додатки починаються з літер Ф, Х, Ц, Ш. Відповідно до ДСТУ 3008:2015 «Інформація і документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» додатки слід розміщувати в порядку згадування їх в тексті дисертації. Отже, потрібно було розпочати з літер А, Б, В, Г тощо. Також в роботі є граматичні та пунктуаційні помилки, які потребують виправлення й рекомендовано технічне редагування.

2. На с. 84–85 зазначено, що проаналізовано досвід роботи 20 закладів загальної середньої освіти з різних областей України, який був представлений на X Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» 2018 року за певними критеріями та подано посилання на «Додаток Г», але в додатку лише йде перелік цих закладів. Отже, робота значно виграла б, якби дисертантка подала детальний аналіз досвіду заявлених у додатку закладів відповідно до поданих критеріїв.

3. Вважаємо, що потрібно було б представити більш чітке роз'яснення щодо вибірки респондентів на констатувальному етапі проведення дослідження на с. 145. Також на с. 145 зазначено, що «результати зазначеного дослідження першого етапу представлені у підрозділі 1.3 дисертаційного дослідження». У підрозділі 1.3. Система методичної роботи як середовище професійного розвитку учителів початкової школи також немає чіткого роз'яснення щодо залучених респондентів на цьому етапі (їх вік, стать, досвід роботи, кваліфікаційна категорія тощо).

Слід зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, мають рекомендаційний характер і тому не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження й істотно не знижують його високої теоретичної та практичної цінності.

Дисертаційна праця Ю. А. Шабали відрізняється ґрунтовністю, досить високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем. Роботу перевірено за допомогою автоматизованої системи, яка підтвердила відсутність академічного плагіату.

Дисертаційна робота Шабали Юлії Анатоліївни «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам, зокрема «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р.; «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки».

Просіна О. В., завідувач кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєча засідання:

– Дякуємо, шановна Тетяно Сергіївно. Чи будуть в учасників семінару запитання до Тетяни Сергіївни? Запитань немає. Дякуємо! Переходимо до публічного обговорення дисертації. Для участі в дискусії запрошуються всі присутні.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Пуховська Л. П., доктор педагогічних наук, професор. Робота виконана за всіма новими вимогами із використанням адекватної методології, широкого кола використаних джерел, вона структурована і логічна. Дослідження завершене, підтримую.

Рябова З. В., доктор педагогічних наук, професор. Робота є завершена, заслуговує на схвалення. Підтримую пропозиції наукового керівника щодо схвалення та рекомендації до подальшого проходження.

Скрипник М. І., кандидат педагогічних наук, доцент. Підтримую пропозиції колег щодо схвалення та рекомендації до подальшого проходження.

Ілляхова М. В., кандидат філософських наук, доцент. Сьогодні ми почули першого нашого майбутнього доктора філософії і я бажаю успіху у подальшому до набуття цього статусу. Я, звісно, підтримую Юлію Анатоліївну та рекомендую до розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді.

Маршицька В. В., кандидат педагогічних наук, доцент. Робота має завершений характер. Я особисто бачу у Юлії Анатоліївни науковий потенціал, вона займається тією справою до якої має хист. Рекомендую до схвалення та розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді.

Самойленко О. О., доктор педагогічних наук, доцент. Роботу підтримую й пропоную рекомендувати її до розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді.

Просіна О. В., кандидат педагогічних наук, доцент. Вітаю Юлію Анатоліївну. Хочу сказати як завідувач кафедри про особистість. Дійсно, Юлія Анатоліївна залучена до усіх кафедральних справ і надзвичайно відповідальна. Щодо науки, сьогодні прозвучало багато побажань, тому я бажаю вам успішно захиститись.

Шановні колеги, обговорення завершено і ми переходимо до відкритого голосування. Запрошую всіх голосувати: Хто за те що дисертаційне дослідження Шабали Юлії Анатоліївни за темою «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань – 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності – 011 «Освітні, педагогічні науки» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань – 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки» у разовій спеціалізованій раді. Прошу голосувати.

В голосуванні взяли участь всі учасники фахового семінару.

100% учасників проголосували «за».

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шабали Юлії Анатоліївни на тему:

«Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Шабали Юлії Анатоліївни відповідає спеціальності – 011 «Освітні, педагогічні науки» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. (зі змінами); «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.

3. Рекомендувати дисертацію Шабали Юлії Анатоліївни на тему: «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки».

4. Рекомендувати Вченій раді ДЗВО «УМО» затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

Рябова Зоя Вікторівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти і права ЦіПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Рецензенти:

1) *Сидоренко Вікторія Вікторівна* – доктор педагогічних наук, професор, директор Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

2) *Кравчинська Тетяна Сергіївна* – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦіПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Офіційні опоненти:

1) *Бахмат Наталія Валеріївна* - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

2) *Желанова Вікторія В'ячеславівна* - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Просіна О. В., завідувач кафедри філософії і освіти дорослих, кандидат педагогічних наук, доцент, головуєча засідання:

Чи є у когось заперечення щодо проведеного семінару з питання попередньої експертизи дисертаційного дослідження Шабали Юлії Анатоліївни за темою «Професійний розвиток учителів початкової школи у

системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти»? Заперечень не надійшло. На цьому порядку денний було вичерпано і семінар було завершено.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шабали Юлії Анатоліївни на тему: «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дослідження. В умовах нових соціальних та освітніх трансформацій професійний розвиток учителів початкової школи є одним із основних завдань у процесі забезпечення сучасного рівня якості освіти.

Початкова школа характеризується системними змінами у структурі та змісті освітнього процесу, висуваються нові завдання, передбачається упровадження в освітній процес новацій, для створення яких необхідний відповідний рівень професійного розвитку вчителів початкової школи. Саме потреба в ініціативних, компетентних, кваліфікованих спеціалістах орієнтує на нове осмислення професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи, які здатні сформувати в учнів компетентності XXI століття.

Необхідність цих перетворень відображена в Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Концепції «Нової української школи», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Мінекономіки України від 23.12.2020 року № 2736, програмі незалежного тестування фахових знань та умінь учителів початкової школи затвердженого наказом МОН від 14.01.2019 року №33 та інших нормативно-правових документах про освіту.

Провідні науковці наголошують, що нове соціальне замовлення українського суспільства, що знайшло відображення в Концепції «Нова українська школа», затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р., потребує суттєвого оновлення професійної діяльності вчителів початкової школи. Зокрема, поширюється думка, що професійний розвиток учителів початкової школи має базуватися на засадах безперервної освіти, охоплювати інтелектуальний, культурний, духовний розвиток. Зростає значення формальної, неформальної, інформальної післядипломної освіти, методичної роботи як її складника. Також увага акцентується на зміні структури й організаційних форм методичної роботи в

умовах децентралізації влади і адміністративної реформи. Суб'єктами методичної роботи стають не лише методичні установи, а й ОТГ, громадські організації.

Процес оновлення методичної роботи характеризує В. Сидоренко, акцентуючи увагу на тому, що створюються нові моделі організації мережевої взаємодії педагога з методичними службами, більша частина повноважень передається закладам освіти. Ця думка підкреслює актуальність нашого дослідження стосовно як важливості організації методичної роботи з учителями саме на рівні школи, так і вибору досліджуваної категорії педагогів – учителів початкової школи, які першими розпочинають навчання дітей у Новій українській школі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» ЦПО НАПН України (державний реєстраційний номер 0117U002380).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 12 від 21.11.2016 р.) та на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол № 1 від 31.01.2017 р.)

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови та інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження: процес професійного розвитку учителів початкової школи.

Предмет дослідження: педагогічні умови та інтерактивна технологія професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання поставлених завдань застосовано такі методи дослідження:

- *теоретичні:* аналіз і синтез наукової та науково-методичної літератури для порівняння; визначення та уточнення понятійно-категорійного апарату; аналіз планів професійних спільнот (раніше – методичного об'єднання) учителів початкової школи, наказів, інформаційних листів, положень на предмет їхньої спрямованості на професійний розвиток учителя початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти;
- *емпіричні:* анкетування, тести, опитування, спостереження, бесіда, контент-аналіз, виявлення рівнів професійного розвитку учителів початкової школи за різними критеріями й показниками; констатувальний та формувальний експеримент з метою перевірки інтерактивної технології професійного розвитку учителів у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти;

– *статистичні*: методи математичної статистики (статистичний критерій Пірсона χ^2), які забезпечили вірогідність результатів педагогічного експерименту, їхньої інтерпретації та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати теоретико-методологічні основи професійного розвитку учителів початкової школи.

2. Узагальнити педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

3. Визначити критерії та показники рівня професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

4. Обґрунтувати та експериментально перевірити інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

5. Надати методичні рекомендації щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– *визначено й теоретично обґрунтовано* педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, що полягають в: оновленні змісту діяльності професійної спільноти (раніше – методичного об'єднання учителів ПШ) орієнтованого на професійний розвиток учителів ПШ; створенні інноваційного інформаційно-освітнього середовища у системі методичної роботи; індивідуальній траєкторії професійного розвитку учителів ПШ; залученні учителів ПШ до інноваційних форм методичної роботи; системній взаємодії методичних установ у вертикалі: МОН (Міністерство освіти і науки України) – ОІППО (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – ТГ (територіальна громада) – ЦПРПП (центр професійного розвитку педагогічних працівників) – ЗЗСО (заклад загальної середньої освіти) – професійні спільноти; відкритості та співпраці, що забезпечується залученням батьків, представників громадських організацій, провайдерів освітніх послуг, закладами освіти, засобами масової інформації.

– *розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено* інтерактивну технологію професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, яка створена з метою позитивної динаміки професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи та реалізована на п'яти етапах: мотиваційно-ціннісний, проєктувальний, процесуальний, аналітико-рефлексивний та post-впровадження;

– запропоновано авторське визначення поняття «професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під яким розуміємо процес оновлення і набуття вчителями початкової школи компетентностей із застосуванням комплексу методів, технологій і заходів методичної роботи, що характеризується позитивною динамікою показників за відповідними критеріями;

– уточнено і конкретизовано поняття «професійний розвиток педагога», під яким розуміємо керований динамічний процес, який за своєю сутністю спрямований на досягнення високого рівня професійного розвитку у професійній діяльності педагога; «система методичної роботи закладів загальної середньої освіти», під якою розуміємо систематизовану інтерактивну взаємодію усіх методичних підрозділів, творчу співпрацю професійних спільнот (раніше – шкільних методичних об'єднань), методичної ради, адміністрації закладу та педагогів, що спрямована на позитивну динаміку професійного розвитку кожного педагога та покращення якості освіти в цілому;

– набули подальшого розвитку зміст і сутність професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти в нових умовах, а саме: реалізації Концепції НУШ, оновлення системи методичної роботи (створення ЦПРПП) та кризових умов.

Практичне значення одержаних результатів полягає в запровадженні інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; розробленні методичних рекомендацій щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти; розробленні та упровадженні спецкурсів «Особливості організації освітнього середовища в умовах реалізації Концепції НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у системі методичної роботи»; семінарських занять: «Професійна компетентність педагогів НУШ», «Професійний розвиток педагогічних працівників у процесі супервізії»; тренінгу «Нова українська школа: особливості організації освітнього середовища»; методичного семінару «Педагогіка партнерства: реалії та перспективи», який включав в себе такі методи роботи: круглий стіл «Педагогіка партнерства як складова інноваційного освітнього простору закладу», майстер-клас «Нетворкінг – сучасний аспект взаємодії з батьками», ділова гра «Медіаосвіта в Новій українській школі: що потрібно знати батькам, учителям та учням»; чек-листа «Розвиток навчальної компетентності педагогів НУШ щодо підготовки до уроку в Новій українській школі», вебінара «Форми і методи навчання учнів в умовах воєнного стану», інтелектокрти «Професійний розвиток педагогів: підбірка сервісів для дистанційного навчання», розробці методичних рекомендацій щодо практичного запровадження інтерактивної технології професійного розвитку у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Результати та висновки дослідження можуть бути використані у системі методичної роботи ЗЗСО, ЦПРПП та в освітньому процесі ІППО.

Особистий висновок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та рекомендації дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Волинського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка без номера), Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 069 від 14.02.2020 р.), Центрального інституту післядипломної освіти, м. Київ (довідка № 19-03/04 від 20.01. 2022 р) відділу освіти, культури, молоді та спорту Андрушківської сільської ради Попільнянського району Житомирської області (довідка №51/01-37 від 13.02.2020), відділу освіти Попільнянської селищної ради (Попільнянської ОТГ) (довідка №01-21/130 від 04.03.2020), Бучанського НВК «СЗОШ І-ІІІ ЗОШ І-ІІІ ступенів» №4 м. Буча (довідка №510 від 08.12.2020), Княгининівського НВК «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – Дошкільний навчальний заклад» (довідка № 54/05-14 від 05.02.2020 р.), Української спеціалізованої ЗОШ І-ІІІ ступенів №2 з поглибленим вивченням окремих предметів Обухівської районної ради Київської області (довідка без номера).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 25 друкованих праць, із них – 23 одноосібні, 2 – у співавторстві, 11 статей (з яких 6 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 1 – у міжнародному виданні, 4 – в інших журналах та збірниках), 12 – матеріали конференцій, 2 – навчально-методичне видання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ **Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:**

Статті у наукових фахових виданнях України:
(які входять до переліку МОН)

1. Махновець Ю. А. Професійний розвиток вчителів початкової школи у системі роботи методичного об'єднання. *Теорія та методика управління освітою*: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 1(19). С. 1–14. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708635/>
2. Махновець Ю. А. Тренінг у неформальній освіті вчителів Нової української школи. *Естетика і етика педагогічної дії*: зб. наук. праць; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2018. Вип. 18. С. 172–182. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710939/>
3. Махновець Ю. А. Методологічні підходи до професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*: зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені Н. П. Драгоманова, 2019. Вип. 67. № 67. С. 157–164. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721920/>

4. Махновець Ю. А. Критерії та показники рівня професійного розвитку учителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса : ПУ «Причорномор. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій», 2019. Т. 1. Вип. 14. С. 124–128. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721919/>
5. Махновець Ю. А. Педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса : ПУ «Причорномор. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій», 2020. Вип. 26. С. 135–140. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721933/>
6. Сорочан Т. М., Шабала Ю. А. Post-впровадження інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2022. С. 29–37. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3\(204\)-29-37](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3(204)-29-37)

*Стаття в закордонному фаховому науковому періодичному виданні,
включеному до міжнародних наукометричних баз:*

7. Шабала Ю. А. Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 3(35) 2022. Р. 1–5. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30092022/7849

*Публікації в інших наукових виданнях та матеріалах
науково-практичних конференцій:*

8. Махновець Ю. А. Результати професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. February № 31. Р. 107–110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715867/>
9. Махновець Ю. А. Динаміка професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. *Virtus: Scientific Journal*. 2020. September № 46. Р. 103–110. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722514/>
10. Махновець Ю. А., Раус В. В. Формування Нової української школи в умовах децентралізації влади України (на прикладі Квітневої ОТГ Попільнянського району Житомирської обл.). *Методист*. 2018. № 5(77), травень. С. 27–31.
11. Махновець Ю. А. Організація освітнього середовища в Новій українській школі. Тренінгове заняття. *Методист*. 2018. № 5(77), травень. С. 32–43.
12. Махновець Ю. А. Нова українська школа: особливості організації освітнього середовища. *Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної та неформальної освіти*: електрон. зб. спецкурсів; автор. кол. / заг. ред. проф. Т. М. Сорочан. Київ : Агроосвіта, 2018. С. 170–191.
13. Махновець Ю. А. Методична робота з учителями початкової школи на основі використання інтерактивних технологій. *Професійний розвиток*

- фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології*: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. 28 квіт. 2017 р., м. Київ, / редкол.: В. В. Сидоренко, М. І. Скрипник, Я. Л. Швень. Київ : ЦППО, 2017. С. 201–203. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708525/>
14. Махновець Ю. А. Методична робота з учителями початкової школи на основі використання проектних технологій. *Психолого-педагогічний супровід фахової підготовки та підвищення кваліфікації особистості в умовах трансформації освіти*: електрон. зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. 26 трав. 2017 р. м. Київ. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710658/>
  15. Махновець Ю. А. Методична робота з учителями початкової школи як пріоритетний напрям сучасної освіти у контексті проекту «Нова українська школа». *Пріоритетні наукові напрямки педагогіки і психології: від теорії до практики*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : Східноукр. організація «Центр педагогічних досліджень», 2017. С. 32–34. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708636/>
  16. Махновець Ю. А. Забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій у системі роботи вчителя з батьками першокласників в умовах Нової української школи. *Психолого-педагогічне забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 1 листоп. 2017 р. С. 64–67. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710657/>
  17. Махновець Ю. А. Методична компетентність вчителів початкової школи. *Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика*: зб. тез II Всеукр. наук.-метод. конф. (м. Суми, Україна, 28 лют. 2018 р.) / за заг. ред. Л. В. Серих. Суми : НІКО, 2018. С. 178–180. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710654/>
  18. Махновець Ю. А. Нова українська школа: професійний розвиток вчителів початкової школи. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології*: електрон. зб. тез III Всеукр. інтернет-конф., 19 квіт. 2018 р., м. Київ / за ред. В. В. Сидоренко, Н. В. Любченко. Київ : ЦППО, 2018. 54 с.
  19. Махновець Ю. А. Інноваційні форми методичної роботи як основа професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. 2019. Т. 1. С. 20–23. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/>
  20. Махновець Ю. А. Інформаційні технології як засіб професійного розвитку вчителів початкової школи в умовах реформування початкової школи в Україні. *Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди*: наук.-практ. конф. з Міжнар. участю: матеріали конф. ISSN 978-966-485-280-4. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724684/>
  21. Махновець Ю. А. Професійні компетентності педагога нової української школи як основа успішності його професійної діяльності. *Збірник наукових робіт Міжнар. наук.-практ. конф.* Одеса : «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 63–66. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725791/>
  22. Махновець Ю. А. Сучасні форми роботи у професійній діяльності

- консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників в умовах пандемії covid-19. *Чорноморські наукові студії*: матеріали VII Всеукр. мультидисциплінар. конф., м. Одеса, 2021. С. 222–227. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725787/>
23. Махновець Ю. А. Використання онлайн-сервісів у професійній діяльності учителів початкової школи. *Modern directions of scientific research development: The 5th International scientific and practical conference, October 28–30, 2021*. VoScience Publisher, Chicago, USA, 2021. P. 416–420. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727667/>
24. Шабала Ю. А. Науково-методичний кейс «Set of competencies» як засіб професійного розвитку педагогічних працівників. *Варіативні моделі і технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 23 черв. 2022 р. Київ: ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 403–408.
25. Shabala Y. Methodological recommendations regarding the practical implementation of interactive technology for the professional development of primary school teachers in the system of methodological work of general secondary education institutions. *Danish scientific journal*. 2022. 62. P. 48–52. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6937840>

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел із – 238 найменувань (із них 25 – іноземною мовою) і 23 додатків. Загальний обсяг дисертації – 325 сторінок, з них 30 сторінок – анотації, 190 – основного тексту. Робота містить 4 таблиці та 11 рисунків.

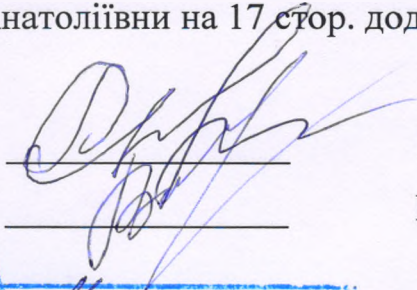
Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Характеристика особистості здобувача. За час роботи над дисертаційним дослідженням Ю. А. Шабала продемонструвала високий рівень теоретичної і дослідницької роботи, здатність самостійно ставити й вирішувати складні теоретико-методологічні проблеми та науково-теоретичні завдання, опрацювала значну джерельну базу з проблеми дослідження (238 найменувань) з яких 25 першоджерела іноземною мовою, продемонструвала володіння сучасними методами наукових досліджень. Дисертаційне дослідження Шабали Юлії Анатоліївни на тему «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. (зі змінами) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради

закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.

Презентація Шабали Юлії Анатоліївни на 17 стор. додається.

Головуюча на засіданні

Просіна Ольга

Секретар засідання

Волинець Наталія

